ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ГОДИНА С, БРОЙ 4 | СОФИЯ, 16 – 29 ФЕВРУАРИ 2000 г. | ЦЕНА 0,40 лв.

http://www.aster.net/orf.church.bg

- **Българско православно канонично право и държавна юриспруденция** – анализ на проектите за Закон за вероизповеданията стр. 3
- **Афтокефалията** – изяснение на характера на църковното единство стр. 4
- **За простотата** – светоотеческото учение за Божественото естество
- **Внимание: Сектантска пропаганда в училищата** стр. 5
- **Духовният отец** – за необходимостта от наставник в духовния живот стр. 6
- **Празник в митрополията** – награждаване на отличените в конкурса на Софийската митрополия стр. 6-7

БЛАГОВЕСТИЕ

Лука. 18:10-14

Казвам ви, че тоя отиде у дома си оправдан повече, отколкото оня; понеже всеки, който превъзнася себе си, ще бъде унизен; а който се смирява, ще бъде въздигнат.

Лука. 15:11-32

А той му рече: чедо, ти си винаги с мене, и всичко мое е твое; а трябваше да се зарадваме и развеселим затова, че тоя ти брат мъртъв беше, и оживя, изгубен беше, и се намери.

Инерция

Тези дни в Народното събрание ще се разглеждат законопроектите за вероизповеданията, т.е. за отношенията между държавата и религиите, изповядвани в страната ни.

Този факт предизвиква редица публикации на тази тема в ежедневниците. Авторите им, все загрижени за религиозните права на българите, дават своите препоръки, които варират от „Спрете поповете!" (т.е. свещениците така са се развихрили и развиват такава масова проповедническа дейност в обществото ни, че трябва да бъдат озаптявани) до „Църквата да заговори на хората с техния език за техните проблеми" (т.е. духовенството у нас нищо не прави и е занемарило духовното обгрижване на паството).

Единното обаче в тези крайни мнения е убеждението, че държавата не трябва да има нищо общо с Църквата. Според едните – за доброто на държавата, според другите – за благото на Православието.

Църквата съществува почти 2000 години, има дълга история. Църквата включва в себе си хората, които са организирали своя живот в общество с определени правила, което е държавата. Затова неминуемо Църквата и държавата са свързани, а изказвания от рода на „Православието, за разлика от католицизма, никога не е имало нещо общо с държавата" (Петър Волгин,„24 часа" 10. II. 2000) са нелепи.

Отношенията между държавата и Църквата у нас в последните години преминаха през няколко фази: взаимно опознаване, противопоставяне (когато държавата неуспешно се опита да приложи политически реформаторски похвати спрямо Църквата) и сътрудничество. Последният етап едва сега започва, но враговете му вече се групират за отпор.

За целта се връщат в употреба позабравените комунистически лозунги за опасността от религията: „Натрапването на идейни доктрини е посегателство върху правата на човека, върху свободата на личността. Ще видим възраждане на отживели форми на верски фанатизъм и битов консерватизъм" (доц. Кирил Кертиков, „24 часа", 7.II. 2000). Свещенослужителите се представят като дребни (и по-едри) мошеници и тунеядци, чието „досадно каканижене нанитати от Библията най-много да привлече някоя и друга баба, която и без това недочува и й е все едно за какво се говори" (Петър Волгин, пак там).

Противниците на „симфонията" между държава и Църква не могат да се примирят с това, че „битката" между двете институции затихва. Не трябва да забравяме, че фактори за стабилността на едно общество са не само икономическият растеж или жизненият стандарт, но и духовната стабилност и сътрудничеството между духовната и държавната власт.

Политиците изглежда вече осъзнават този факт, но журналистите още се движат по инерция.

Полина ГЕОРГИЕВА

Предвестници на Великия пост

Светата Православна църква промислително е предвидила две подготвителни недели, предхождащи Великия пост. Естествено е периодът на най-продължителния и най-строг пост през годината да се предшества от време за размисъл и укрепване на душевните сили, за да навлезем подготвени и със съзнанието за необходимостта от постнически и молитвен подвиг. Евангелските четива на тези две недели – притчите за Митаря и Фарисея и за Блудния син – чертаят пътя на духовно-нравственото издигане. В основата на грехопадението стои гордостта, а тайната на нравственото възрастване е смирението. Носители на тази идея са персонажите на гордия фарисей и смирения митар. Фарисеите се смятали за учители на иудейския народ и познавали добре Закона. Но почитали най-вече външната форма и обредите. Те се отличавали от другите по дрехите, които носели, извезани с надписи от св. Писание. Неколкократно през деня умивали ръцете си. Изпълнението на тези външни ритуали им внушавало чувството за безгрешност и ги тласкало към пагубния грях на гордостта. В пълен контраст притчата рисува образа на митаря, който съкрушавайки се за греховете си, отправил сърдечна молитва за помилване и прощаване на греховете. Митарите събирали обществените данъци и били смятани за най-големите грешници. Но в лицето на касщия се митар виждаме сърдечното смирение, предизвикано от съзнание за собствената греховност и покаяние, което ни отвежда в дома на Отца ни, в лоното на Църквата. Действителни исторически личности митари били евангелист Матей и дребният Закхей – началникът на митарите, удостоил се с Божията милост и спасението на целия му дом. За него говори евангелското четиво на предишната неделя.

Митаря и Фарисея

Завръщането на Блудния син

Когато сме осъзнали собствената си греховност, нашето покаяние се усилва с упованието в безкрайната милост на Бога, Който с обич посреща всеки разкаял се грешник – основната идея на притчата за Блудния син. Освен гордостта, нехайството найчесто ни отклонява от Бога. Всеки път при тайнството св. Евхаристия, като приемаме светите Тайни, ние получаваме благодатни дарове за духовно израстване и за напредване по пътя на нравствените добродетели. Но като безгрижни деца се отнасяме небрежно, разпилявайки дареното от безкрайната Божия любов и милост, като се грижим най-вече за тялото и за своето материално благосъстояние. И както в притчата бащата посреща с радост завърналия се син, светата Църква всеки път ни очаква, като подготвя трапезата на нашето спасение и вечен живот.

За да сме поне малко достойни за великото милосърдие и дългогодишно трябва да пристъпваме към Великия пост и подготовката за отпразнуване на най-големия християнски празник Възкресение Христово със съкрушеното сърце на митаря и със съзнанието за неизплатен дълг на Блудния син. Но също така с твърда воля да устоим в постническия и молитвен подвиг, за да станем истински синове причастници на Даровете на Христовото изкупително дело и да чуем думите: „Тоя мой син мъртъв беше, и оживя, изгубен беше и се намери" (Лука. 15:24).

ЦВ

ДОКУМЕНТИ

Съобщение

на Светия Синод на Българската православна църква

Във връзка с решението на 38-то Народно събрание да приеме **ЗАКОН ЗА ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА** Св. Синод на Българската православна църква (БПЦ) в заседанието си на 17 февруари 2000 г., протокол № 5, отправи ОБРЪЩЕНИЕ до Председателя на Народното събрание г-н Йордан Соколов и народното представителство.

Св. Синод предлага при изработването на окончателния текст на проектозакона да бъдат взети предвид някои основни принципи относно:

– правото на свобода на вероизповеданията;

– равенство пред закона;

– особената роля на светото Православие и светата ни Църква в историята на България и нейното духовно развитие и култура;

– компетенциите на държавата и функциите на Дирекцията по вероизповеданията;

– регистрацията на религиозните институции,

– професионалното религиозно образование;

– трудово-правните отношения на свещенослужителите;

– гарантиране изключителното право на БПЦ да произвежда и търгува с предмети, свързани с религиозната й дейност;

– законното право на БПЦ за възстановяване на имотите, които тя е притежавала към 09. 09. 1944 г.

Св. Синод предложи и структура на проектозакона за вероизповеданията и изяви готовност да изпрати свои експерти при разглеждането на проектозакона в парламентарната комисия.

Гл. секретар на Св. Синод
† Митрополит ГЕЛАСИЙ

БЪЛГАРИЯ

Неврокопският митрополит Натанаил се възстановява след злополуката

Негово Високопреосвещенство Неврокопският митрополит Натанаил, който в края на октомври м. г. претърпя тежка автомобилна злополука, неотдавна бе подложен на последни операции. Те са преминали успешно и сега той се възстановява. По преценка на лекарите възстановителният процес върви добре.

Лекари от Медицинска академия са изказали признание, че е имало моменти, в които медицината осезаемо е била подкрепяна от Божията сила. Благодарение на молитвите и съдействието на много архиереи, свещеници, монаси и вярващи у нас и в чужбина състоянието му се е подобрило по-бързо от очакванията.

На 19 февруари Високопреосвещеният митрополит е бил посетен в клиниката от Вранския епископ Пахомий (Сръбска православна църква), както преди това и от много други духовници от поместни православни църкви.

Вести от Софийска епархия

На **19 февруари**, деня на обесването на йеродякон Игнатий – Васил Левски, в Патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски" Негово Светейшество Българският патриарх Максим отслужи панихида в съслужение с Високопреосвещения митрополит Геласий, главен секретар на Светия Синод, Великотърновския митрополит Григорий, Преосвещения Траянополски епископ Иларион, Величкия епископ Галактион и архимандрит Николай, протосингел на Софийската митрополия.

По традиция след службата духовници и богомолци се отправиха към паметника на Васил Левски, поднесоха цветя и се преклониха пред саможертвата на йеродякона.

На **6 февруари** в митрополитската катедрала „Св. Неделя" бе ръкоположен за дякон Димитър Спасов Кабуров от София, роден на 14 юли 1975 г. Завършил е петгодишния курс на Софийската духовна семинария „Св. Иван Рилски", понастоящем е студент в III курс на Богословския факултет при СУ „Св. Климент Охридски".

На **6 февруари** пак там бе ръкоположен за свещеник дякон Серафим (Деян) Стоянов Петров, роден на 15 април 1972 г. в гр. Царибод, завършил паралелния курс на Софийската духовна семинария „Св. Иван Рилски", понастоящем студент в I курс на Богословския факултет при СУ „Св. Климент Охридски".

На **13 февруари** в храм „Вси светии" в Чепинци бе ръкоположен за дякон Илиян Димитров Илиев, роден на 14.09.1971 г. в София, студент във II курс на Богословския факултет при СУ „Св. Климент Охридски".

Ръкоположенията бяха извършени от Макариополския епископ Гавриил.

Библията в Интернет

По инициатива на Православния център за образование и култура към Солунската св. митрополия от началото на годината е започнал съвместен проект за включване в Интернет на Свещеното Писание в оригиналния гръцки текст и преводите на съвременни балкански езици. В проекта участват църквите на Гърция, Албания, България, Румъния. Предстои да се включат и други.

Проектът се финансира от програмата „Интеррег – II" на Европейския съюз.

За включването на българския синодален превод Св. Синод на БПЦ е дал благословение на заседанието си от 11 февруари т.г.

Освен текста на Библията в съответните страници на Интернет ще може да се намери литература по въведение в Стария и Новия Завет, тълкувание, сравнителни таблици, библейски карти и други помагала.

На 19 февруари проектът официално е бил открит в Солун в присъствието на министрите на образованието и изповеданията и на финансите на Гърция, професори от Богословския факултет на Солунския университет, както и на представители на богословските факултети на повечето балкански страни.

Като координатор за България в проекта участва доц. Иван Желев, преподавател по Свещено Писание на Новия Завет в Богословския факултет на Софийския университет.

Целият материал ще бъде записан и на CD, които ще се предлагат на пазара.

Целта на проекта е Свещеното Писание да достига по-лесно до младите хора в нашите страни, които все по-активно, използват компютрите и Интернет.

ОТ СВЕТА

Избран нов архиепископ на Чешката автокефална църква

Това е досегашният епископ на Оломоуц и Бърно Христофор. На 12 февруари в православния катедрален храм „Св. Кирил и Методий" в Прага бе тържественото му провъзгласяване за архиепископ.

Новият архиепископ на Прага и Чешките земи и Словакия Христофор е роден на 29 юни 1953 г. в Прага. През 1974 г. завършва Богословския факултет „Ян Хус". Същата година на 8 ноември приема дяконски, а на 25 декември свещенически сан. От 1974 до 1982 г. служи като снорийски свещеник, като в същото време следва в Православната богословска школа в гр. Прешов и в Московската духовна академия. От 1982 до 1987 г. учи в Атина, където защитава докторат по история на Чешката църква.

Приема монашество на 7 септември 1985 г. Избран е за епископ на Оломоуц и Бърно на 17 април 1988 г.

Празникът на св. Фотий в Атина

Всяка година в деня на св. Фотий, Цариградски патриарх, Светият Синод на Гръцката църква по традиция се среща с професорите и преподавателите от богословските школи на страната, за да почетат паметта на учения патриарх и да обсъдят животрептущи въпроси. И тази година на 6 февруари в Междуправославния център на Гръцката църква при манастира „Успение на св. Богородица", в атинското предградие Пендели, се състоя традиционното честване. Негово Блаженство Христодул, архиепископ на Атина и цяла Гърция, отслужи св. Литургия в манастирския храм. Присъстваха членовете на Св. Синод, десетки клирици, професори и преподаватели от богословските факултети на Атинския и на Солунския университет начело с техните декани. Бяха се стекли също стотици други богослови и граждани. След св. Литургия в голямата зала на Междуправославния център бе прочетена лекция от проф. Атанасий Каратанасис от Солун на тема „Св. Фотий в западната книжнина". Лекторът започна от съвременните на бележития първойерарх западни източници и след това направи подробен преглед на западните публикации през последните няколко века, които обикновено разглеждат критично и дори с отрицателна предпоставеност личността и делото на видния Цариградски патриарх и учител на св. Константин-Кирил Философ, славянския просветител. В последвалата дискусия бяха засегнати цяла поредица от въпроси около отношенията между Рим и Цариград през призмата на дейността на двете големи личности на Източната и Западната църкви – св. Фотий и папа Николай I.

В заключителното си слово архиепископ Христодул подчерта, че големите дарби на св. патриарх са му създали най-големите неприятности, защото той е бил трън в очите на свои и чужди. На едни им пречела неговата ученост, остър ум и ръководни умения, други му завиждали за способностите и влиянието. Но той е вършил Божието дело в полза на св. Православие и изключително е облагодетелствал славянските народи чрез просветителната дейност на славянските учители св. Кирил и Методий.

На тържеството тази година присъстваха и представители на другите поместни православни църкви. От България взеха участие доц. Иван Желев Димитров, гл. асистент д-р Димитър Попмаринов Киров, заместник-декан на ПБФ на Великотърновския университет, както и асистентът от същия факултет свещ. Михаил Михайлов, понастоящем магистрант по църковна история в БФ на Атинския университет.

Нов „член-кореспондент" на Атинската академия

На 8 февруари в салона на Атинската академия на науките се проведе извънредна тържествена сесия във връзка с удостояването на проф. Антониос-Емилиос Тахиаос, доскорошен преподавател по история на славянските църкви в Богословския факултет на Солунския университет, със званието „член-кореспондент" на академията. В тази академия има отдел за православно богословие, в който понастоящем има четирима академици.

Присъстваха Негово Блаженство архиепископ Христодул, председателят и членовете на президиума на ААН, академици, професори-богослови от Солун и Атина, както и много други учени и гости. За личността и делото на проф. Тахиаос, виден славист и носител на множество чуждестранни академични отличия, включително на БАН и на СУ „Св. Климент Охридски", говори академикът и Пергамски митрополит Йоан. След това професорът прочете своята академична реч на тема „Византия и славянските църкви", в която подробно се спря на положителното влияние сред славянските народи на православната вяра и книжнина, разпространена сред тях както чрез делото на Солунските братя св. Кирил и Методий, така и чрез многовековните връзки между Цариград и поместните славянски православни църкви. Накрая председателят на ААН му връчи съответната грамота и знака на академията.

На тържеството присъстваха българският посланик в Гърция доц. Кирил Топалов и доц. И. Ж. Димитров от БФ на СУ.

ЦВ

Резултати от конкурса за есе и рисунка на тема „С какво Рождество Христово промени света" на фондация „2000 години Рождество Христово" и Синдиката на българските учители

Жури в състав: председател доц. Иван Желев Димитров, председател на фондация „2000 години Рождество Христово", преподавател по Нов Завет в Богословския факултет на СУ, и членове Стефан Вълков, зам.-председател на СБУ, Ангел Величков, главен редактор на „Църковен вестник", Мариел Самсонов, богослов, определи следните награди в конкурса:

За есе

I награда – *Донка Дончева*, 17 години, Ямбол

II награда – *Борислава Илиева*, 17 години, София

III награда – *Кристиян Костурков*, 17 години, София

Поощрение – *Снежина Петрова*,16 години, Кюстендил

За рисунка

Специална награда на журито – *Ивелина Стефанова Стоилова*, VI б на СОУ „В. Левски" Димитровград

I награда – *Диляна Пламенова Димитрова*, 11 години, гр. Левски

II награда – *Лили Емилова Вулова*, 11 години, Плевен

III награда – *Цветелина Руменова Михнева*, 14 години, Добрич; *Ирена Иванова*, 14 години, Добрич

Поощрения – *Траяна Димитрова*, II клас, Добрич; *Снежана Соколова*, 11 години, Добрич; *Градимир Георгиев*, 14 години, Силистра

Специална награда на Синдиката на българските учители – *Велислава Каменова Симова*, 11 години, Плевен

Специална награда на „Църковен вестник" – *Марета Цанкова Николова*, 11 години, Добрич.

Милко КОЖУХАРОВ, главен счетоводител на Св. Синод на Българската православна църква, юрист и икономист

Българско православно канонично право и държавна юриспруденция

Анализ на внесените проекти за нов Закон за вероизповеданията

На пръв поглед изглежда, че става въпрос за едно и също нещо, че двете понятия са тъждествени. Стига се и по-далеч, като се дава предимство на държавноправната норма, както е сторено в проектозаконите по вероизповеданията.

Какво е всъщност православно канонично право?

Това са правни норми, уреждащи отношенията във Вселенската православна църква и в частност отношенията в Българската православна църква. А Православната църква не е човешко съзидание, не е учредена по човешка воля.

Църквата е Царство Божие на земята. Църквата е общество от вярващи, съединени помежду си в един общ духовен съюз чрез единството на вселенското изповедание, което получава чрез Светите Тайни освещение с благодатта на Светия Дух. Обществото от вярващи, които духовно се ръководят от наследилите апостолска власт, под невидимото главенство на Христа, за достигане вечното спасение. Като обществен организъм Църквата има закони, които регулират определени правни отношения. Това са църковните правни норми и канони. Тези отношения са първом между Бога и човека и след това между човеците. Те не се установяват от хората, а съществуват в човека априори, при неговото сътворение от Бога. Впоследствие нормативните истини са материализирани и записани в десетте Божии заповеди. По-късно Иисус Христос обнови Църквата. Други правила са издадени от самата Църква въз основа на властта, получена от Бога.

Тези правила са естествено заложени в човека, преди още да има държава в човешкото общество.

Устройството на Църквата е дадено от Бога и тя трябва да го пази безусловно през всички времена. Законите в Църквата са неизменни, основават се на Божествената воля и откровение. Те не са ограничени по време и място. Църковното устройство е самостойно и напълно независимо от всякакви случайности на човешката воля и като установено от Бога учреждение трябва да бъде запазено в пълна неприкосновеност през всички времена.

И принудата в църковноправните норми е съществено различна от принудата в държавните правни норми, която е физическа принуда. Църковните правни норми действат с помощта на духовно-нравствени средства, те не прилагат физическа сила. Чрез физическа принуда не може да се действа върху сърцето на човека. Принудата в църковните норми не противоречи на основните християнски догмати. Прилагайки духовни средства, тя има характер на необходимост.

Изпълнявайки своето божествено предназначение и цели, Църквата влиза в обществото в определени отношения с държавата и другите религиозни общества. В областта на правото функционира като обществен организъм със свои собствени юридически правила. Нейните закони се различават от всички известни обществени и държавни закони.

Църковното право не може да бъде подчинено на държавата

Църковното право има източник не земна власт, а Бога, Чиято власт е единна и неделима. Църковното право прилага метафизично-догматичния метод.

Държавното обективно право

е сбор от задължителни норми за поведение, установени или санкционирани от държавата, които се отнасят до външните или обществени отношения на хората, скрепени с принудителната сила и авторитет на държавата, за да се осигури възможност на индивидите и общността да постигнат своите цели и порядък в обществото.

Така държавното право включва в себе си външната дейност на хората. Държавноправната норма не може да прониква в дълбочината на изразените в известно действие намерения. Ако се интересува за мотивите, то е, за да установи външната проява на дееца. Държавният закон се основава на човешката воля. Затова има временен характер. Държавите получават своето устройство от народните желания и местните обстоятелства.

Държавноправните норми биват установявани, т. е. чрез тях се създава някакво поведение в отношенията между хората от момента на влизане в действие на държавноправната норма. В този смисъл се казва, че държавноправната норма има правопораждащо значение.

Когато с държавноправната норма се потвърждава и признава вече съществуващо правоотношение между хората, било то индивидуално или като обществен организъм, тогава се определя, че правната норма има санкциониращо значение.

Държавноправните норми пазят и поддържат външния ред на обществото, като прилагат принудителна сила – физическа.

Когато държавата осигурява със сила зачитането на правото, от това не следва, че тя стои над правото, нито че правото е произлязло от държавата. Правото и държавата са равностойни елементи, взаимно свързани помежду си.

Държавата в своята законодателност прилага емпиричния метод

И чистата държавноправна наука разграничава религиозноправните норми от държавноправните норми. Тя признава божествената същност на религиозноправните норми, уреждащи отношенията между хората към Бога и помежду им. Началото си те водят от Божието откровение.

И тази наука не приема, че правни норми се създават от отделни членове на човешкото общество. В този случай се приема, че техният произход е случаен.

Произходът на правото е в свободната воля и разум на човека. Правните отношения в държавното общество са се предшествали от предварително установени естествени правила у човека, станали основа на държавноправните отношения. Правилата на правото се коренят в духа и разума на човека като негова естествена заложба. Тези висши правни принципи са вложени от Бога еднакво всекиму в сърцето.

В тези естественоправни заложби у човека се корени идеята за справедливостта и равенството, които са основание за правото. Идеята за справедливостта е онази абсолютна повеля на човешкия разум, която следва да се изразява в позитивното право. Естественоправните заложби у човека чрез неговия разум са източник на общественоправния живот изобщо и в частност на държавноправната норма.

Това естествено право дава и оправданието на задължителната сила на действащото държавно право. Държавната сила не е право. Ако правото не може да устои със своята сила на държавната, то е заплашено да отмре или става слуга на силата.

Изправени сме пред изясняване на правоотношенията между Българската православна църква и държавата като две обществени институции, изразено в Закона за вероизповеданията, който на основание изменението във временните обстоятелства се явява актуализиран в три варианта. Как са съставени актуализираните варианти? Дали отговарят на естественоправните заложби в човека, на общопринятите природни правила?

Проектозаконите започват да уреждат отношенията на религиозните институции с държавата, но се обръща широко внимание на правото на гражданите на вероизповедание и първите остават неразгадани.

Защо е обърнато такова голямо внимание на

личните права на гражданите?

Нима те не следва да се защитят и не са защитени от нормите на конституционното право, тъй като са предмет на отношение между държава и граждани? А тук става дума за институция, т.е. публично тяло – обект на обществено право, като клон на правото изобщо. Следва ли такъв закон да урежда личните права и задължения на индивида или отношенията между държавата и Църквата като институция – обществен организъм? Би следвало второто, тъй като индивидът е най-малкото частно, а църковната институция е субект в тези обществени правоотношения. И на нея да се обърне внимание като на основа в тези отношения, източника на естественоправните заложби в човека, въз основа на които следва да се изложат правоотношенията в този закон.

Проектозаконите използват камуфлажния лозунг за правата на човека, за да прикрият истинското отношение към църковната институция, проявено в тях. Заблуждението идва с това, че гражданството, като приеме гаранцията за „големите права", да се поласкае и не вникне в това, какво му се дава с позитивния закон.

Държавноправната норма, изразявайки външните прояви на човешките правоотношения, не може да навлиза в религиозните правоотношения, да ги нормира, а може само почтено да ги санкционира.

А между изброяваните религиозни права на гражданите е правото „да създават религиозна институция при условия и по реда на този закон". Проектът на ВМРО дори назовава Църквата като едно „сдружение на вярващите, регистрирано по реда на Закона за лицата и семейството".

Защо е всичко това?

Защото с това се изразява непризнаване божествената същност на Българската православна църква, прикрито с гаранцията за правата.

Създаването на религиозната общност става по строга заповед на този закон като проявление на обикновено човешко волеизявление. Религиозните права на гражданите са установени от Бога и уточнени с каноничното право. Това не е обикновено човешко волеизявление на десет човека, както се изразява в закона, като че ли тези десет човека създават кооперация, занаятчийско или търговско сдружение. Държавноправен закон, изразяващ само външната проява на човешката дейност, създава заповеден порядък за създаване на религиозна институция, наричана „сдружение".

Заповяданото учредяване се извършва с учредителен акт. Този акт по правните правила представлява едностранно човешко волеизявление. Това ни доказва, че се пренебрегва каноничното правило. С човешко волеизявление не може да се учреди религиозно вероизповедание и не може държавният закон да го заповядва. Освен това тази групичка от десет човека какви религиозни правила ще създаде, как ще си определи отношенията към Бога? Самите те ли ще си избират и измислят Бог? Или творението ще си създава във въображението Твореца? Има ли някакъв разум в това?

Това не е само незачитане на Българската православна църква като такава, но и

грубо вмешателство в нейната същност

Законът заповядва учредителите да си съставят верую. Едва ли ще се намери искрено вярващ човек, който да изрази чрез своето верую такова учредяване. Нито православното канонично право, нито естественоправните заложби в човека допускат такова поведение.

Това ни убеждава във факта, че гарантиращият лозунг е именно начин за изместване на същността на въпроса, целящо отхвърляне на божественото естество на Българската православна църква. Прикрито е още и с фалшивото признаване на нейната традиционност, декларациите за ненамеса, съдействие, издигане на нейния авторитет. Каква ненамеса е това да изместваш божествената същност на една църковна институция? Какво съдействие оказваш и спомагаш ли за издигането й на нужната висота, когато, като отхвърляш божествената й същност, я принизяваш до обикновено човешко сдружение?

Защо, като се прави традиционният намек, Българската православна църква не се санкционира, т.е. не се изразява нейното съществуване като божествена институция, като членка на Вселенската православна църква, като естественоправна институция, доказала се като източник на нравствените и творчески сили на един народ. Санкциониращ намек в този позитивен закон няма. И от преходните правила не може да се извади такова заключение.

Напротив, само един е начинът за учредяване на вероизповедание и човешкото волеизявление. Това учредяване е изразено в позитивната норма като установяващо, като правопораждащо и то започва да функционира от момента на учредяването. А съществуването на Църквата досега къде остава?

Това не само че е намеса в църковното съществуване, но е и непризнаване на естествено-религиозните правоотношения, т.е. пълно нарушение на справедливостта.

След като няма санкциониращо определение за Българската православна църква, тепърва ли вярващите членове на Църквата ще съставят учредителен акт? Тепърва ли от датата на това учредяване ще започне съществуване? При всяка промяна на държавните закони ли ще става такова учредяване? Тези закони могат да се променят при всяка смяна на правителството.

Или това правопораждащо учредяване има и друго значение? То отваря широко вратите за учредяване на всякакви секти, ереси и тям подобни, като ги приравнява с традиционните естествени вероизповедания. След като се определи, че качествата на държавните правни норми нямат религиозно съдържание и значение, как ще определят при правопораждащото учредяване същността на вероизповеданията? Вселенските канонични правила определят управлението на Вселенската православна църква и без тези правила и съгласие на тази църква може ли да се създават вероизповедания? Хрумванията на десетте човека-учредители може ли да се поставят наравно с една божествено учредена Църква? Това не е ли груба намеса в Православната църква?

Следва

КАНОНИЧЕСКО ПРАВО

† Врачански митрополит КАЛИНИК

Автокефалията

Характер на църковното единство

Църквата е една и вселенска по своята същност, независимо че в земния си състав обема няколко поместни църкви. Освен това, всички тези църкви се различават по форма на външното си устройство и самостоятелно управление. Такова различие е съществувало още в първите времена на християнството, тъй като Църквата е определена за всички народи, времена и места – предпоставки за неизбежно външно различие в устройство и самостоятелност. Светите отци и учители на Църквата постоянно са учили за единството на Църквата, като нейно съществено устройство. „Както всеки град се състои от множество домове, но се нарича един град, така има много църкви, но всички те съставят една църква, като са съединени чрез истините на догмите" – пише Блажени Тедорит. Св. Ириней Лионски казва: „Макар Църквата да е разсеяна из цял свят, но... вярата и проповедта тя пази щателно, като че ли пребивава в един дом; еднакво вярва, като че ли има една душа; еднакво изповядва, учи и преподава, като че ли има едни уста." Но Църквата е една по своето духовно единство. Единството на Вселенската църква е единство на вяра между поместните църкви, единство на дух между тях, единство в тяхното земно общение. Във всички „един е Господ, една е вярата, едно е кръщението" (Еф. 4:5) и всички са длъжни „да запазват единството на духа чрез връзките на мира" (Еф. 4:3), така както в организма „едно тяло... и един дух" (Еф 4:4). Тук действат общи закони и общ църковен порядък. Църквата като духовно царство няма земно началство и глава с пълна власт. Единствен Глава на Църквата е нейният Основател Иисус Христос, Който дал на всички апостоли еднакво право на власт и тази власт принадлежи на всички предстоятелстващи в отделните поместни църкви, по силата на апостолското приемство. Разбира се, всички тези положения имат основание в Св. Писание, а така също и в самите начални законодателни актове. Сам Основателят на Църквата заповядал на Своите апостоли да проповядват Евангелието на всички народи, а те (апостолите) основавали в разни страни поместни църкви и поставяли пастири, давайки им право самостоятелно да се устройват, като религиозните отношения бъдат в съответствие с местните условия. Още в апостолско време били основани няколко църкви с пълно самостоятелно управление. Апостолите, управлявайки Църквата, действали съборно: но в онези места, където били основани от тях нови църкви, действали самостоятелно, запазвайки единството на духа. След утвърждаване на християнството, апостолите предали управлението на тези църкви на своите приемници. Те действали така, както всички апостоли. Всичко това свидетелства, че Вселенската църква трябва да се управлява от събор на йерарсите от всички църкви, и едновременно всяка, правилно основана църква, може законно да има своя йерархия и свое самостоятелно управление, още повече, че небесната благодат е съвсем ясно обещана на всяка поместна църква, правилно основана (Мат. 18:19-20).

Ключът за правилното разбиране на каноническото учение за Църквата се намира в догматическото учение за Църквата, дадено в Никео-Царградския Символ на вярата: „Верую... во едину, святую, соборную и апостолскую Церков" (9-и чл. на символа).

Тук единството се посочва отначало като основно качество на Църквата, а по-нататък се посочва характерът на това единство, че Църквата е свята, съборна и апостолска.

Първият белег разкрива източника и същността на това единство, вторият – на единството на църквата в пространството и третият – на нейното единство във времето.

Едната Църква е заедно с това и свята Църква. Тя е света, тъй като нейната основа е положена от Самия Син Божий; тя е света, защото Той всякога пребивава в нея, защото тя освещава всички свои членове и ги съединява с „Единия Бог", а единството Божие и единството на Църквата с Господа е източник на единството на Църквата. Църквата е една чрез единството, получено от Единия в Троица Бог (Иоан. 17:21-23. Апост. пр. 34).

Едната и свята Църква е заедно с това съборна, католическа, т. е. неограничена в пространствен смисъл – обхваща цялата вселена. Тъй като Църквата проповядва изкупление за всички народи, а светът е един, то и католичността на Църквата изразява нейното единство.

Накрай, едната, света, католическа Църква е заедно с това и апостолска Църква. Христос дал властта в Църквата на Своите апостоли; по силата на тази власт те са устроили Църквата и тяхната власт преминала у епископите, които по непрекъснатото приемство имат и ще имат тази власт до скончание мира. По такъв начин Църквата всякога си остава такава, каквато е била и още в апостолско време, и е неограничена не само по пространство, но и по време. Но тези дарове Основателят на Църквата не завещал на никого от апостолите в отделност, а са дадени на целия апостолски сонм, спонтанно обединен чрез любовта (Иоан. 15:17; 17:21-23), а единството на апостолския сонм, както и единството на неговия приемник-епископата служи за пълна изява на единството на Църквата.

И така, Православната църква е обособена в няколко самостоятелни църкви, наречени автокефални. Гръцката дума „автокефалия" е съставена от две думички – „αὐτό"– *сам* и „κεφαλή"– *глава* и се употребява във Византия от V век, отнасяща се за онния светски и църковни организации, които имат свой „глава", т. е. своя власт, независима от друга власт.

34 апостолско правило говори, че всички дела на отделната поместна църква окончателно се решават от нейния епископат, възглавяван от нейния пръв епископ, а авторитетният тълкувател на каноните Иоан Зонара казва: „Правилото изисква епископите да бъдат единодушни, свързани със съюза на любовта" (Тълк. на 34 пр. от Зонара).

Получавайки своето освещение непосредствено свише от Божия Дух, всяка поместна църква си остава самодостатъчна и тъй като този източник на освещаване е един, то тя си остава заедно с това една църква. Не е нужен никакъв земен център, на който да се подчиняват всички поместни църкви, тъй като съществуването на такъв център, при съществуването на Общ небесен център, би внесло дуализъм в Църквата и би нарушило нейното единство. Ето защо, каноните (34 ап., 5 пр. на I вс. с., 36 на VI вс. с. и др.) недвусмислено осъждат папския стремеж за главенство в Църквата. А II вс. събор, като формулира православното учение за единството на Църквата, забранява на поместните църкви да простират юрисдикцията си зад своите граници (2 правило).

Следва

Гласът на св. отци

Св. Йоан ЛЕСТВИЧНИК

За избора на духовен отец

Когато ние, поради смиреномъдрие, желаем да покорим себе си заради Господа и без колебание да поверим своето спасение другиму; то, преди да встъпим в тоя път, ако имаме малко проницателност и разсъдителност, трябва да разгледаме, да проверим и, така да се каже, да прочуим този ръководител, за да не попаднем на обикновен моряк, вместо на опитен кормчия; – на болен, вместо на лекар, – на човек обхванат от страсти, вместо на безстрастен, да не попаднем в бездната, вместо на пристанището, и по този начин да намерим своята сигурна смърт. Но след встъпване в попрището на благочестието и подчинението, ние не бива вече да изследваме или да съдим в каквото и да било нашия добър наставник и съдия, дори и когато видим в него, като човек, някои малки грешки. Ако не постъпим така, не ще имаме никаква полза от такова подчинение, поради нашите съждения за него.

Ония, които желаят да запазят винаги несъмнена вяра в ръководителите, непременно трябва да пазят в сърцата си без забравяне и неизгладими техните добродетели, та като си ги спомнят, да затварят устата на бесовете, когато те започнат да всяват в нас неверие към тях: защото, доколкото вярата цъфти в сърцето, дотолкова и тялото успява в служението. А който се препъне в камъка на неверието, той вече е паднал; защото, „всичко що не е от вяра, е грях" (Рим. 14:23). Когато мисълта те склаща да изследваш или да осъждаш твоя наставник, бягай от нея като от блудство; каквото и да вършиш, не давай на тая змия ни разрешение, ни място, ни вход, ни достъп, но й кажи: „О, прелъстителко! Аз нямам власт да съдя моя наставник, но той има власт да ме съди: той е мой съдия, а не аз негов."[...]

Отците наричат псалмопението оръжие против

бесовете, молитвата – стена, невинните сълзи – баня, а блаженото послушание са нарекли изповедничество, без което никой от страстните не ще види Господа.

Послушният сам извършва съд над себе си; защото, ако той се подчинява напълно заради Господа, то, макар и да не мисли, че е съвършено послушен, той е свободен от своя съд, т. е. от изобличение на съвестта си; но ако той в нещо изпълнява своята воля, то макар и да му се струва, че се подчинява, той обаче сам носи своето бреме. Впрочем, добре би било, ако ръководителят непрестанно ги изобличава; и ако той замлъкне, то не зная какво да кажа за такъв. Ония, които се подчиняват в простота заради Господа, благополучно изминават своя път, без да навличат върху себе си коварството на бесовете със своите тънки издирвания.

Преди всичко, нека изповядваме насаме пред нашия добър съдия греховете си; ако пък той заповяда, нека ги изповядаме и пред всички, защото показаните рани не стават полоши, но ще се излекуват.

Из „Лествицата"

(още по темата на стр. 6)

БЕЛЕЖКА НА РЕДАКЦИЯТА:

Как да четем светоотеческите творения

Много от светоотеческите творения на аскетически и нравствени теми били предназначени за монаси, но конкретни поводи или запитвания. Днес често пъти, когато мирски хора четат тези текстове или правят заключението, че те просто не са за тях, или се стремят да ги приложат буквално, без да се съобразяват с времето и мястото, където живеят. И в двата случая те се поддават на опасността да изпаднат в духовна прелест.

Църковното предание, съхранено в творенията на светите отци на Църквата, е за всички християни – и брачни, и безбрачни, и жени, и мъже, и големи, и малки. Но при четене на духовна литература винаги трябва да се имат предвид обстоятелствата, в които човек се спасява, за да се избегне буквализмът в тълкуването и прилагането на Свещ. Предание в реалния живот. Затова е необходима трезва и разумна преценка на нещата. Освен това, когато се четат богословски или аскетически книги, редом с тях винаги трябва да вярят Свещеното Писание и действената молитва.

В дадения случай преп. Йоан Лествичник говори за подбора на духовен наставник. Неговите съвети са насочени предимно за онези, които са решили да встъпят в монашеството поприще. Те обаче са от голяма полза и за миряните, стига да бъдат разбрани духовно, а не „буквоядно".

Например когато четем за подчинението към духовния наставник, това за нас е призив за послушание и смирение, които са спасителни за всеки. Но би било изключително вредно и опасно за здравия духовен живот онези, които не са се оттеглили в манастир, а се спасяват в света, да започнат да се вживяват в ролята на „велики подвижници-аскети" и по този начин да станат жертва на собствените си фантазии. Нужна е умереност, смирено отношение към себе си и сърдечна простота.

РЕЧНИК

За израза „всяко даяние благо"

Изразът „всяко даяние благо" води началото си от църковнославянския превод на Новия Завет, вж. „Всѧ́ко даѧ́ніе влаго́, и҆ всѧ́къ да́ръ совершенъ, свы́ше є҆́сть, сходѧ́й ѿ ѻ҆ц҃а свѣ́тъвъ" (Иак. 1:17), т.е. „Всяко добро даяние и всеки съвършен дар иде от горе, слизайки от Отца на светлините".

Сравнително често хора, извършили грях, започват да обвиняват Бога, а не себе си (срв. Иак. 1:13-14), и богохулстват, като казват на Създателя: „Защо си ме създал такъв?" Но те всъщност сами мамят себе си, защото от Бога идват само добри дарове (Иак. 1:17). Както се изяснява и в IV член на Посланието на патриарсите на Източно-вселенската църква за православната вяра, „Творецът е по съществото Си благ, затуй всичко, което е сътворил, сътворил го е най-добро, и никога не желае да бъде Творец на зло. А ако има в човека или в демона (защото току тъй в природата ние не знаем зло) някакво зло, сиреч грях, противен на Божията воля, това зло произлиза или от човека, или от дявола". И ако понякога Бог допуска да страдаме или да претърпим определени материални щети, то това винаги се прави с цел да съдейства за нашето нравствено поправяне и за обръщането ни към доброто.

Изразът „всяко даяние благо" се използва и в други езици, например в руски (всяко даяние благо).

Иво БРАТАНОВ

За простотата

След изучаването на толкова предмети в училище, в гимназията, в института, след прочитането на толкова научна, научно-популярна и не толкова научна литература и периодика, след толкова натрупана информация за невъобразимата сложност на света, един светоотечески текст от 4 век коренно преобръща възгледите. Това е определението на св. Василий Велики за простотата на Божията същност. В него се казва, че Божието естество, освен че е безкрайно и безначално, вечно и вездесъщо, е и съвършено просто, несложно. То не може да страда, не може да се променя, не може нито да еволюира, нито да деградира, но пребъдва в абсолютна пълнота, съвършенство, неизказан мир и неизтощима любов.

„Дух Свети е Неговото главно и собствено име. Та преимуществено пред всички други то е наименование на нещо безплътно, чисто, невещественo и несложно. [...] Не е възможно да си представим някакво естество, което е ограничено или подлежи на изменения и преобразования, или въобще е подобно на тварите, но като прострем мислите си към Височайшия, трябва да си представим същност умна, безкрайна по сила, безпределна по величие, неизмерима с времена и векове, неизчерпаема в благата, които притежава. [...] Той усъвършенства другите, а Сам няма нужда от нищо; Той живее без да възобновява силите Си, но е Подател на живота. Той не расте чрез натрупвания, но битува в пълнота, утвърден Сам в Себе Си и Вездесъщ." (Св. Василий Велики, из „Трактат за Светия Дух")

Човек със съвременно образование по пътя на мирската логика заключава, че ако сътворенят свят е толкова сложен и многообразен, то неговият Създател би бил още по-сложен. Точно обратното! Оказва се, че сложността и многообразието са спътници на тлението, превратността, променливостта. Прогресът, еволюцията, постоянното развитие не са нищо друго, освен белег за несъвършенство, непълнота и постоянен регрес. И ако целият ни свят здраво се крепи на устоите си, това се случва единствено по силата на Божията благодат.

Голямата немощ на науката е, че тя се бои от простотата. Тя насочва цялата си енергия към сложността на сътворения свят, защото сложното естество подлежи на описание, изследване, анализи. Съвършената простота остава най-трудният, неразрешимият проблем на рационалното съзнание: тя е непостижима, неописуема и неизследваема. Тя е свойство на Божията природа. Науката спира безмълвна пред съвършената простота. И тъй като не умее да съзерцава, а само да анализира и заключава, то тя или се оттегля в безсилно страхопочитание, или арогантно и сляпо отрича Бога, бъркайки простотата с нищото.

Впрочем, колкото по-задълбочени са изследванията на съвременната наука, колкото по-голямо е нейното развитие, толкова повече се приближава тя към простотата. Защото сътвореното естество в своята дълбока същност също е просто. Сложността и многообразието идват после. Да си представим водна молекула, която от простото H_2O ни се представя като пенлива, завихрена вълна. Но вълната, макар и могъща, макар със сложно развитие, с бурна еволюция, е обречена на разграждане, затихване, изчезване.

С цялата си сложност тя е много по-несъвършена и неустойчива от простата основа на сложния си състав – H_2O.

Ако простотата е присъща в някаква степен и на сътворения свят, то колко по-съвършена е святата, недосегаемата и непонятна за човешкия ум простота на несътвореното и вечно Божие естество!

На човека е дадено да съзерцава тази прекрасна простота. Но първо трябва да премине през кошмарите на сложността. Първо трябва да отсее всички нейни повърхностни слоеве, да премине през грубата трудност на бита, през оплитащите мрежи на емоциите, през лепкавата чувственост на плътта, през обърканите дебри на мислите, през суетните помисли на рационалното съзнание, през лукавите клопки на внушенията, идващи отвън, от други хора или от безплътните сили на лъжата и заблудата.

Защото кой друг, ако не дяволът, използва естествената сложност на тварния свят, за да разделя, обърква и отклонява човека от простотата на целостта.

„Усвояването на Духа от душата не представлява сближаване по място [...], но представлява отстранение на страстите, придошли в душата вследствие от нейното обвързване с тялото, отделяйки я от сродството ѝ с Бога. Ето защо, който се е очистил от срамотите, които е произвел в себе си чрез греха, си е върнал отново естествената красота; чрез очистването е възвърнал древния вид на царския образ. Единствено такъв човек може да се приближи до Утешителя. И Той като слънце, срещнало чисто око, Сам в Себе Си ще ти покаже образа на Невидимия. А в блаженото съзерцание на този образ ще съзреш неизказаната красота на Първообраза." (Св. Василий Велики – пак там)

Благословеното, но трудно преминаване от сложността на тленното към простотата на светостта не може да се осъществи без Божията помощ. Само благодатта може да упъти объркания човек към простата яснота на Божиите истини.

Само Христос, Когото приемаме в себе си, въплътилото се Божие Слово, Второто Лице на Единосъщния Триипостасен Бог, само Той може да очисти съзнанието от непотребната суета и да го приведе към тихото убежище на съзерцателната простота. Защото Той е благоволил чрез Въплъщението да се сниши доброволно, да влезе в сложността на падналото в греха земно битие на човека, за да се приобщи човекът към Божието нетленно битие.

И така, светът е прост. Това не се касае само за основите на неговия материален градеж, но и за духовната му същност. Касае се също и за междуличностните, и за обществените отношения, и за личния избор.

Погледът върху света също трябва да бъде прост. Иначе едва ли някой би се ориентирал правилно в неговата измамна сложност.

Ако оттук се прехвърлим към религиозните усложнения на съвременния свят, които стигат днес до безумие, особено се нуждаем от простота в духовната преценка.

Да кажем, че ни се наложи да се ориентираме не само в научните и научно-популярните си познания, но и в цялото комплицирано религиозно разнообразие; да минем през Илиада, Панчатантра, Ведите, Библията, Талмуда, Корана; през Православие, католицизъм, протестантство, секти, ереси, икуменизъм, атеизъм, агностицизъм; през Фройд, Юнг, Маркс, Кастанеда; през окултизъм, будизъм, езичество – трябва ли да изреждаме още? Само благословената простота на погледа може да ни помогне. Простота тук значи и максимална искреност, и максимална трезвост, и максимално смирение. До нея можем да се домогнем само чрез молитва към Бога, в простотата на сърцето си.

Какво ще разберем? Че няма нищо друго освен Един Бог, „Творец на небето и земята, на всичко видимо и невидимо", и Божието творение. И тъй като Бог е Един, и Христос, Синът Божий, е Един. (Всички останали са само синове човешки – сенки в света.) Чрез Него ни е дадено богопознанието, чрез Него в света се е явил и Единият Дух Свети. Следователно истинното поклонение пред Бога е само едно. Останалото е измамно поклонение пред тварните неща в цялата им сложност. С други думи – идолопоклонство, чиято същност е служение на дявола.

Всичко е много просто: човек се покланя или на истинския Бог, или на дявола. Трето положение няма.

Всеки, който искрено и в простота изследва нещата в себе си, неизменно би достигнал до заключението, че, след като се налага един-единствен избор, след като е възможно едно-единствено поклонение пред Единия Бог, то е Православието. И тук друга добра алтернатива няма, както и Бог не може да има по-добра и по-съвършена алтернатива.

Доказателства?

Едно от тях е, че винаги, когато говорим за благословената сложност на православното учение, имаме предвид трудността човек да достигне до съзерцанието на прекрасната, свята простота на Божията същност и оттам – до общение с Бога. Всички други учения, философии и религии издигат в култ суетата на собствената си сложност.

Благовест АНГЕЛОВ

ВНИМАНИЕ!

Сектантска пропаганда в училищата

От тази учебна година по българските училища се разпространява безплатно учебно помагало по Религия за 2-4 клас, озаглавено „Пътят на живота". Луксозната книга с твърди корици и цветен печат е дело на сектанти, както и безплатното ѝ разпространение.

Така изглежда коментираният учебник, но той не е единствен

Пропагандното издание носи авторитета на Министерството на образованието и науката. Това или е лъжа на издателите, или говори много зле за държавната ни институция, потвърждавайки, че нейни служители са обвързани със сектите на високо ниво. Или пък са невежи, което не звучи по-добре при заемане от тях служби.

Сектантските послания в учебника са разтворени в очарователен и завладяващ тон, под добрата външност, осигурена от полиграфическото качество. Това затруднява ориентацията. Затова в помощ на родителите съвсем накратко излагаме основните еретически възгледи в книгата.

– Профанизиране на християнското учение и свеждането му до обикновен морален кодекс.

– В разказа за Рождество Христово се говори, че Иисус бил „напуснал" Божието царство, бил „оставил царското си богатство и слава", за да дойде на земята като беден човек. По този начин се отхвърлят спасителните истини на православното учение за Боговъплъщението. Отрича се божествената природа у Христа, която не може да претърпи промяна по свойства, място и действие. Проповядва се нещо, близко до древната монофизитска ерес.

– Учението за Църквата като благодатен богочовешки организъм е заместено от сектантското разбиране, че всяко събрание на вярващи вече е Църква. За Българската православна църква нашите деца срещат само арогантно мълчание.

– Учението за благодатта е подменено с умилителни, но неясни шаблони за „Святия Дух", Който ни прави „по-добри" и нищо повече.

– За църковните тайнства не се казва нищо, защото сектантите просто не ги признават.

– Христовото свещенство сякаш не съществува. Вместо това често се говори за мисионери, за които децата се насърчават „да се молят". Доловят се подстрекателства към мисионерска дейност сред „грешниците", свързана с примамливо „пътуване по света".

– Учението за светците и светостта е изцяло откъснато. Всички, в това число и Иисус Христос, са добри мисионери и проповедници, но в крайна сметка обикновени хора, живели и умрели. Няма и дума нито за българските, нито за други светци на Православието.

– Учебникът проповядва крайно безкритично и безотговорно отношение към земния живот и към смъртта. Насажда идеята, че е достатъчно някак да вярваш „в Исус" и вече си „Божие чадо", което непременно ще бъде спасено и няма да бъде наказвано за греховете си. На тази основа много лесно може да се оправдае и дори да се насърчи и самоубийството.

Предупреждаваме родителите да не приемат подобни „дарения", защото това са сектантски средства за пропагандиране на вредни учения и нездрава духовност сред българските деца, както и сред българското общество изобщо.

Учебник с това качество на свободния пазар би струвал поне 20 лв. Напомняме, че както за големите няма „безплатен обяд", така и за малките няма „безплатна книжка".

ЦВ

ЕЗИК СВЕЩЕН

Желателно наклонение и условно наклонение в църковнославянския език

Желателното наклонение е смислова разновидност на повелителното наклонение. При него волята на ґоворещото лице, чрез която се цели извършването на глаголното действие, смислово се изравнява с желание за настъпването и осъществяването му. Например: **Да пріидетъ цр҃твіе Твоѐ. Да ѿспра́вится мо́лва моѧ́, ꙗ҆́кѡ кади́ло пред̾ Тобо́ю.**

То се образува от сегашно или бъдеще време на изявителното и формообразуващата частица „да": **да несѹ́, да хвалю́, да бу́ду** (формите на в 1 л. ед. ч., сег. вр.).

Условното наклонение означава действие, което се представя като евентуално възможно занапред. Възможността за извършване на дадено действие се поставя във връзка с осъществяването на някакво условие, затова обикновено това наклонение се среща в условни изречения, както е в случая:

Гдⷭ҇и, а҆́ще бы̀ є҆сѝ здѣ̀ бы́лъ, не бы̀ бра́тъ мо́й ᲂу҆мерлъ.

Условното наклонение има две времена: минало и бъдеще.

Минало условно се образува от минало деятелно несклоняемо причастие на дадения глагол и миналото свършено време от спомагателния глагол **бы́ти**:

Единствено число

1. **нѣ́слъ, а҆, ѡ҆ бы́хъ**	**хвали́лъ, а҆, ѡ҆ бы́хъ**
2. „ „ „ **бы̀**	„ „ „ **бы̀**
3. „ „ „ **бы̀, бы́сть**	„ „ „ **бы̀, бы́сть**

Множествено число

1. **несли̑ бы́хомъ**	**хвали́ли бы́хомъ**
2. „ **бы́сте**	„ **бы́сте**
3. „ **бѧ́ша**	„ **бѧ́ша**

Двойствено число

1. **несла̑, -и̑ бы́ска, -ѣ̀**	**хвали́ла, -и бы́ска, -ѣ̀**
2. и 3. „ „ **бы́ста, -ѣ̀**	„ „ **бы́ста, -ѣ̀**

Бъдеще условно се образува от минало деятелно несклоняемо причастие на дадения глагол и бъдеще време от глагола **бы́ти**:

Единствено число:

1. **нѐсъ, а҆, ѡ҆ бу́ду**	**хвали́лъ, а҆, ѡ҆ бу́ду**
2. „ „ „ „ **бу́деши**	„ „ „ „ **бу́деши**
3. „ „ „ „ **бу́детъ**	„ „ „ „ **бу́детъ**

Множествено число:

1. **нѐсли бу́демъ**	**хвали́ли бу́демъ**
2. „ „ **бу́дете**	„ „ **бу́дете**
3. „ „ **бу́дутъ**	„ „ **бу́дутъ**

Двойствено число:

1. **нѐсла̑, -и бу́дева, -ѣ**	**хвали́ла, -и бу́дева, -ѣ**
2. и 3. „ „ „ **бу́дета, -ѣ**	„ „ „ **бу́дета, -ѣ**

Албена ИВАНОВА

Духовният отец

Наближава великопостният период. Време за покаяние, изповед, въздържание, просветление и, разбира се, приобщаване с Пречистите Христови Тайни.

Още преди да сме навлезли в този свещен период, време е всеки да помисли за една забравена страна на духовния живот – изповедната връзка с един духовен отец.

Често се чуват от различни страни изпълнени с патос, но празни оплаквания, че „живеем в последните времена" и че вече нямало духовни старци, затова трябвало сами да се ръководим по Свещеното Писание и по творенията на светите отци. Всичко това се подкрепя с авторитета на множество пророчества от далечно и по-близко минало.

Може един ден наистина да се случат непосилно тежки за вярата и за духовността събития. В нашия случай обаче предсказанията, прочетени в книжки, които понякога полуразбираме, се превръщат в повод за самооправдание на небрежността ни.

Вярно е, че никак не е лесно човек да си намери духовен отец, който да предразположи сърцето да открие съкровените си помисли. Но всеки, който е потърсил, е намерил.

Изобщо не става дума за кой да е свещеник, пред когото инцидентно да се изповядаме, когато ни се прище или когато случаят го налага. Така също може да се постъпи, ако в момента сме сами по духовния си път, но подобно положение трябва да се счита за временно и никак не е желателно то да продължава дълго. По същия начин не е полезно за духовния живот да „сменяме" постоянно духовния си отец, роптаейки все, че този или онзи не ни допада. Духовното ръководство предполага изградени искрени, дълготрайни и стабилни отношения с един човек, който да ни бъде като отец и приятел едновременно.

Ето защо духовен отец не означава само изповедник.

Духовният отец е нашият ръководител към спасението. Той ни наставлява към правилно вземане на решения и в духовния ни живот, и в бита, и дори в обществените отношения. С негова помощ християнското съзнание остава трезво и незамъглено, като разграничава по-ясно добро от зло, чисто от нечисто, свято от скверно, Божието от демоничното. И така, докато не придобием и ние ценния дар на духовно разсъждение. Но и след това християнската душа има нужда от общение със сроден човек.

Без благодатната помощ на духовния отец духовната прелест лесно може да проникне през обърканите ни мисли в сърцата ни. А това е гибелно в нашето време, когато духовете на злобата действат най-вече в тънката сфера на мислите, чувствата и въображението.

Чрез духовния отец всеки, решил да следва Христа, упражнява добродетелта на послушанието.

Адам чрез непослушание в древни времена изгубил рая, а Христос чрез съвършено послушание изкупил на Кръста прародителския грях. Затова послушанието е спасително за всички нас.

Има послушание към Църквата, което всеки може самостоятелно да прояви чрез православно вероизповедание, зачитане на св. канони и богослужебния ред и т. н. Послушанието обаче е непълно, когато не се проявява и в личния живот. Затова, ако нямаме духовен наставник, лесно можем да изпаднем в самочиние – почва, плодородна за гордост и много други грехове.

Някои бъркат послушанието с пълното отсичане на волята и си мислят, че и едното, и другото са само за монасите, а който не е дал обет е свободен да следва собствените си мисли и решения.

Това е заблуждение, на което трябва да противостоим.

Съвършеното отричане от собствената воля пред духовния старец наистина е подвиг, който извършват предимно монасите. Това е съвършената проява на послушание докрай, но не единствената.

Послушанието е за всички християни – всеки в своя чин. (Мнението, че послушанието е задължително пълно „отсичане" на собствената волята е проблем, който заслужава специално внимание и ще бъде разгледан отделно.)

Както всеки монах има духовен старец, така и всеки мирянин трябва да се погрижи за същото. Монашеството не е някакво друго християнство, а път към една и съща крайна цел – царството Христово.

Как да намерим онзи духовник, който да ни допада и като личност, с когото да можем без притеснение всичко да споделим, на когото да имаме безрезервно доверие? Дали той да е монах или енорийски свещеник, в някой манастир или градски храм?

Няма рецепта по тези въпроси. Всеки ги решава сам, по своя път, с молитва и с Божия помощ. Важното е да не се отлага, да не се пренебрегва този дар.

Периодът на подем в духовното старчество отдавна е отминал. Живеем в т. нар. гражданско общество. Църквата Христова навсякъде по света и в частност у нас е подложена на явни и скрити гонения, на духовни и физически изпитания.

Все пак е нелепо да хленчим и да търсим извинения във „времената".

Храмовете са отворени. Христовото свещенство е на своето служение – въпреки трудностите, които трябва да преодолява. Църковните тайнства продължават да внасят в света обновителните действия на Св. Дух.

Ако има някаква криза, тя е преди всичко в добрите ни намерения и във волята за духовен живот. Това напоследък доведе и до неправилно поставяне на редица духовни проблеми. Такива са фалшивите по своята острота дебати за честото причастяване.

Никой обаче не обръща внимание на това, че нормите за приемане на св. Причастие се определят индивидуално, при изповед и с наставленията на духовния отец. Просто е по-лесно да поставим ултиматум на Църквата да узакони леността ни, отколкото да положим усилие да си потърсим духовен наставник. Но да не изискваме от Църквата да носи институционална отговорност за личните ни добродетели. Това е точно толкова опасно, колкото и да се спасяваме „самостоятелно".

Ако трябва с наближаването на св. Четиридесетница правилно да степенуваме онова, което ни предстои да изгладим в духовния си живот, на първо място е да си намерим наставник в Христа. Тогава много проблеми ще се разрешат под неговото ръководство, с Божия помощ.

Ангел ВЕЛИЧКОВ

Св. ев. Йоан Богослов диктува Божието откровение на своя ученик Прохор, миниатюра от края на 10 в., Света Гора

Празник в Митрополията

В чест на 2000-годишнината от Рождество Христово с благословението на Негово Светейшество Максим, Патриарх Български и Митрополит Софийски, и по решение на Софийския епархийски съвет, през есента на 1999 г. беше обявен конкурс за литературни и музикални творби, както и за икони, картини и фотографии, посветени на спасителния юбилей. Специални комисии прегледаха и оцениха достойнствата на представените творби, а отличените бяха наградени лично от Негово Светейшество в салона на Софийската св. митрополия на 13 февруари.

На тържеството присъстваха още и Техни Преосвещенства Траянополският епископ Иларион и Макариополският епископ Гавриил, Негово Високопреподобие архимандрит Николай, протосингел на Софийската митрополия, столични свещеници и много гости.

Мероприятието по връчването на наградите бе открито от патриаршеския викарий епископ Гавриил. С приветствие от името на членовете на комисиите към гостите се обърна г-жа Венета Дякова. Тя сподели, че силно впечатление на проверяващите е направило смиреното и християнско умонастроение на участниците в конкурса. Г-жа Дякова подчерта, че целта на подобни прояви е преди всичко възпитателна и приобщаваща, а не да бъдат излъчени победители. Друг важен факт е, че повечето от участниците са ученици от неделни училища, което говори за възраждането на тази форма на религиозна просвета у нас.

Това, което е направило впечатление на комисията, е, че няма продължители на традицията в духовната поезия и липсват достойни наследници на такива изтъкнати поети като Иван Вазов, Елисавета Багряна и нашия съвременник Траянополския епископ Иларион.

Художествената програма по награждаването започна с прочитане на есето на Стоян Панов на 17 г. от Втора софийска английска гимназия „Томас Джеферсън" на тема „Предизвикателствата пред християните на прага на XXI в.", което спечели първа награда в раздела за ученици от горен курс. А Биляна Топчева на 12 години от София с есето си – „Християнският брак в наши дни" получи наградата за деца от среден курс. Г-ца Топчева благодари на своите родители и на учителката си по Религия г-жа Марияна Димитрова за подкрепата, която са й оказали.

Първа награда в литературния конкурс за възрастни получи Мария Венциславова Христова на 21 г. от София с есе на тема „Силата на Православието".

В раздела за поетични творби с първо място за детско стихотворение бе отличено „Иисус Христос се роди" на Гергана Гайтанджиева на 11 г. от Плевен, а от възрастните участници бе отличена Наташа Еленкова Пекачева от София с творбата си „Рождествена нощ".

Свои изпълнения на тропара на Рождество Христово представи смесен камерен хор „Алилуия" с диригент г-н Стоян Бабеков. Той получи първа награда в раздела „Духовни песни" с творбата си за дамски хор „Роди се нашият Спасител". Г-н Бабеков сподели, че вече 30 години се занимава с българска църковна музика и сега, получавайки това отличие именно в тази сфера, изпитва дълбоко удовлетворение, че и Софийската митрополия обръща внимание на българската църковна музика.

Първа награда за хорови църковни песнопения спечели г-н Юлиян Слабаков за творбата си „Единородний Сине".

В раздела източни (едноглани) църковни песнопения на първо място бе поставена творбата „Посем видех", гл. 1 на Йордан Калчев на 16 г., ученик от Пловдивската духовна семинария „Св. Кирил и Методий". С благословението на ректора, Адрианополския епископ Евлогий, награденият семинарист и негови колеги изпълниха отличената творба.

Специалната награда за детска духовна песен получи „Иподякон", музика: Петя Букурещлиева, текст: Ирена Василева, в изпълнение на Кристиян Кирилов Попов.

За изобразително изкуство в раздела за възрастни първо място спечели Данаил Йоцев с иконата „Св. архангел Гавриил". Г-жа Стела Керемидчиева бе отличена в раздела „Религиозна картина" за „Св. София" (акварел) . Доц.д-р Спас Паскалевски получи първа награда за пластиката си „Св. Богородица Троеручица".

В раздела за деца първа награда за детска рисунка спечели „Ангелска песен на Рождество Христово" на Сара Георгиева на 15 години от София.

Специална награда бе връчена на Злати Гочев на 15 години за иконата му „Иисус Христос Вседържител".

В раздела „Фотография" първо място зае Красимир Андонов на 28 г. от София със снимката „Бачковски манастир".

Тържеството бе закрито от Негово Светейшество патриарх Максим, който благодари на тези, които са направили всичко за организирането и успешното провеждане на конкурса, на членовете на комисиите, участниците, хор „Алилуия" и на многобройните гости, като пожела на всички здраве и бъдещи успехи.

ЦВ

ЗНАЕТЕ ЛИ, ЧЕ...

Преп. Йоан Касиан – *чествани във високосните години*

Паметта на преподобни Йоан Касиан Римлянин светата Православна църква чества на 29 февруари във **високосна година**, т. е. веднъж на четири години. Това дало основание за много легенди, в които на светеца се приписват следните недостатъци – мързелив и безгрижен, завистлив, злопаметен, скрънза. И днес сред народа е разпространена представата, че св. Касиан е строг, недоброжелателен и немилостив. Народната фантазия вторично е митологизирала образа на св. Касиан и е прехвърлила върху него очакванията и страховете за лоша реколта.

Тази представа е погрешна, няма нищо общо с образа на ранно-християнския светец и идва от друго поверие, свързано с високосната година, която суеверно се счита за нещастна.

Преподобният Касиан живял в края на IV и началото на V век. Напуснал родния си град Рим и започнал подвижнически живот сред християнския свят на Изток. Известно време бил в Скитската пустиня, приел монашество във Витлеем и пребивавал в пустинните места и обители на Тиваида. В Цариград слушал св. Йоан Златоуст, станал негов възторжен почитател и се изявил като смел защитник при гонението, повдигнато срещу светия отец. След няколко години преподобният Касиан се завърнал в Рим. По-късно се преселил в Марсилия (Франция). На Запад той донесъл опита на източното християнство в устройването на подвижническия живот. Прославил се със строителство на манастири, написал трактати върху морално-етични теми и създал норми за общежитие на иноци, според правилата и духа на християнството на Изтока. Умира в 435 г.

ЕСЕ

Предизвикателствата пред християнина в 21 век

Есето е спечелило първа награда на конкурса, организиран от Софийската митрополия по случай 2000 години от Рождество Христово, в раздела за ученици от горен курс. Авторът е възпитаник на Втора английска езикова гимназия „Томас Джеферсън", София.

Началото на всяко ново нещо на този свят е изпълнено с трудност и загриженост. Всяка новост се приема с доза съмнение и съдържанот спрямо правотата ѝ и последиците от нея. Подобно е чувството за новото хилядолетие, което е на прага ни и особено за неговото начало – 21 век. Не може да не сме загрижени за бъдещето си, защото ще прекараме остатъка от живота си там.

В навечерието на 21 век всеки един от нас си задава въпроса: какво ще пренеса и какво да оставя в миналото? Всичко това е условно, защото човешката природа не може да се промени изведнъж, но за християнина това запитване носи едно духовно послание, една равносметка за извършеното от него и за целите, които трябва да бъдат изпълнени в бъдещето. Има момент, когато всеки трябва да се замисли какви грешки е допуснал и как трябва да действа занапред, за да не ги повтаря. Точно в отговора на тези въпроси се крият предизвикателствата пред християнина и пред християнството в 21 век.

Това връщане назад ще бъде болезнено, но ползотворно. Именно в него се крие и първото предизвикателство – съхраняването на духовността. Това е най-тежкият изпит, който трябва да бъде преминат. За да разберем света, в който живеем, трябва да разберем себе си. Ние изграждаме този свят, ние сме неговото лице и ние имаме силата да го променим с Божията помощ. Светът, в който живеем, все повече се разпада и отдалечава от християнските представи. Една от причините сме и ние и това ни кара да се обърнем навътре и да бъдем по-критични към действията си, породени от нашите желания. Всеки един от нас трябва да бъде отговорен за делата, които върши. Християнинът трябва да бъде отговорен и пред своите ближни, но най-вече в обещанието си към Бога и спазването на Неговите заповеди. Едва след като си е изяснил противоречията, които тревожат духовния му мир, той може да има една ясна и конкретна позиция. Но в настоящето и в бъдещето факторите, които все по-силно влияят и допринасят за нарушаването на този мир, а по този начин и за отдалечаването му от Свещеното Писание, се увеличават. Най-тревожното е, че тези фактори се налагат като начин на живот и се превръщат в нещо обикновено.

Една от характерните черти на отиващото си столетие е, че хората са се затворили в себе си, превърнали са се в егоистични същества, мислещи само за собственото си благо. Тази лоша черта трябва да се премахне, ако искаме в 21 век християнските ценности да са в основата на обществото и законите. Християнинът трябва да подаде ръка на изпадналия в беда, той трябва да му покаже верния път, който ще го отведе до спасението и безсмъртието на душата му. На изпадналия в грях трябва да се подаде ръка, защото някой ден всеки от нас може да застане на неговото място, защото ние трябва да обичаме ближния си, както обичаме себе си.

Ако в новото хилядолетие искаме да има една здрава основа, върху която да се изгради обществото, то ние трябва да се обърнем към един проблем, който бързо навлиза в нашия живот. Това е отказът на редица хора да създават семейства. За да се запазят и утвърдят християнските добродетели, ние трябва да съхраним и заздравим семейните връзки, защото именно семейството и Църквата създават и възпитават духовните ценности у хората. Християнинът трябва да обърне специално внимание на своите деца, „защото на такива е царството Божие" (Марк. 10:14). Те трябва да бъдат възпитани в християнски дух, да им бъде показан верният път, защото сега, а и за в бъдеще, злото се открива в много различни и примамливи неща. Те трябва да бъдат предпазени от всичките му форми, защото в техните ръце е бъдещето. Грижата за децата е особена грижа; пред тях Истината и Свещеното Писание трябва да бъдат много добре и ясно представени, на един език, който ще им е познат и разбираем. Най-важното е да бъдат убедени, че написаното в Библията не е измислица, че ценностите и истините са достижими, че те са вечни, а не моментни. Това ще заложи у тях доброто, което ще може да се осъществи по-нататък в своята пълна сила. Младежта е трудна за разбиране, лесно се обърква и подмамва, но след като един път ѝ е показана вечната Истина, тя много трудно ще се отклони от нея.

Друго предизвикателство е, че се увеличава броят на вярващите, които не посещават църковните служения редовно. Ние не можем вечно да се оправдаваме с тоталитарното си минало. Несъмнено е, че то е засегнало изповядването на истинската вяра. Но християнинът трябва да е по-активен, да е заинтересован за нещата, които стават в Църквата, той трябва да вземе участие в решаването на проблемите ѝ. Укрепвайки Църквата днес, нещата за нас и нашите деца в 21 век ще бъдат много по-ясни и лесни за разбиране. Защото всеки един от нас трябва да достигне до мира, който ни е оставил нашият Спасител Иисус Христос: „Мир ви оставям; Моя мир ви давам; Аз ви давам не тъй, както светът ви дава. Да се не смущава сърцето ви, нито да се плаши" (Иоан. 14:27).

Тревожно е политизирането на Църквата и това я води към една задънена улица, от която няма изход. Християнството и Църквата трябва да останат аполитични, те не трябва да допускат да бъдат маша в ръцете на даден политик, защото те са много по-големи и значими от него. Това отдалечаване от политиката в никакъв случай не означава, че Църквата трябва да се отдели от обществото. Напротив, всеки християнин се нуждае от нея като опора, а това означава, че обществото също се нуждае от стабилна Църква. Тук е моментът да спомена и неизбежната сектантска дейност. В новото хилядолетие всеки християнин ще се изправи пред изкушенията и лъжите на сектите, но той трябва да остане твърд и непоклатим в убежденията си. По отношение на другите религии 21 век ще предложи едно ново разбиране и уважение към другите. В това отношение християнството, и в частност всеки християнин, е направило значителни неща и постъпки, за да докаже своята търпимост към исляма, будизма, хиндуизма и юдейството. Единственият начин да убедим един друговерец в правотата на нашата вяра е чрез доброто, което ще му направим.

Предизвикателствата пред християнина в новото хилядолетие ще бъдат несъмнено много повече от тези, които съм засегнал в моето есе, но винаги най-голямото предизвикателство ще си остане животът. Християнинът ще преминава през редица трудности и изпитания, но той не бива да бъде уплашен, защото винаги вярата и любовта му към Христос ще го крепят. Всеки християнин трябва да бъде уверен в своите сили, уповавайки се на Бога, за да посрещне неизвестното бъдеще. „Защото милостта Му е вечна" (Пс. 117:1).

Стоян Минков ПАНОВ, 17 год.

Сара Георгиева, 15 г., „Ангелската песен на Рождество Христово", I награда за детска рисунка

Красимир Андонов, 28 г., „Бачковски манастир" I награда в раздел „Фотография"

БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ • СВ. СИНОД • СИНОДАЛНО ИЗДАТЕЛСТВО НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

1. Философът и цветята
Траянополски епископ Иларион
Цена: 2,50 лв.

2. Поезия за цветята
Траянополски епископ Иларион
Цена: 2,50 лв.

3. На трапезата през пости
Цена: 1,30 лв.

в „Църковен вестник", бр. 4, 16-29 февруари 2000 г.

ТАЛОН ЗА ЗАЯВКА

Посочете номера и броя на избраните книги: .....

.....

Име ..... Презиме .....

Фамилия .....

гр./с. ..... п. код ... обл. .....

ж.к./ул. ..... № ..... бл. ..... вх. ..... ап. .....

тел.: ..... (*Моля, попълвайте четливо с печатни букви*)

Освен цената на избраните книги читателите заплащат и пощенските разходи: за 1-2 книги - 0,70 лв.; 3-4 - 0,90 лв.; 5 до 8 - 1,10 лв.; 9 до 15 - 1,60 лв.; 16 до 20 - 2,20 лв., 21 до 24 - 3,00 лв.; 25 до 32 - 3,60 лв.

Начин на плащане чрез пощенски запис

Моля, изписвайте четливо пълния адрес на Синодално издателство:

София 1090, ул. "Оборище" № 4

Изпращайте на адреса на издателството попълнения талон за заявка с приложена квитанция от пощенския запис.

Редакцията не носи отговорност за пари, изпратени в плик.

100 години от рождението на монахиня Юлиания

основателка на иконописната школа при Московската духовна академия

Стържествена възпоменателна вечер в деня на св. архангел Михаил Московската духовна академия отбеляза 100 години от рождението на монахиня Юлиания (Мария Николаевна Соколова), основателка на иконописната школа при академията.

Мария Соколова е родена на 8 ноември 1899 г. в семейството на свещеника Николай Александрович Соколов, настоятел на московския храм „Успение Богородично", който днес е даден за подворие на Българската православна църква.

Отец Николай завършил Московската духовна академия. Той ревностно изпълнявал своята служба в храма и я вършел с благоговение.

Майката на Мария Николаевна, Лидия Петровна, се отличавала със спокоен, добър, но твърд характер. Отец Николай и Лидия Петровна, хора с дълбока вяра, съумели да възпитат децата си в любов към Бога и Църквата.

Мария Николаевна се отличавала със своята сериозност, често четяла Свещеното Писание, „Житията на светиите" и редовно посещавала богослужението. Още от тригодишна възраст с голямо желание се занимавала с рисуване. На 9-годишна възраст тя постъпила в Московската женска гимназия под ведомството на императрица Мария Теодоровна. На 12-годишна възраст починал баща й, който бил за нея пример и учител в живота, и след смъртта му почувствала остра нужда от духовен наставник. Затова постоянно се молела на св. Николай да я води в пътя и да й помогне да си намери духовен наставник. Един от нейните приятели я посъветвал да отиде при отец Алексий Мечев (1859-1923) в храма „Св. Николай". Свещеникът я посрещнал радушно и станал нейн духовен отец. Още от първата изповед тя започнала да записва в дневника си неговите слова и продължила да прави това в продължение на 10 години, до смъртта на о. Алексий.

Времето на духовното израстване на Мария Николаевна съвпаднало с тежките и бурни събития в Русия. По-късно тя пише: „Общото настроение беше тревожно. Отец Алексий беше въвел традицията, всяка събота след всенощното бдение да извършва кратък молебен пред чудотворната икона „Теодоровска" Божия Майка", за да се моли за страдащия народ. Той казваше, че руският народ е съгрешил и сега изтърпява своето наказание.

Един път по време на такъв молебен пред всички от очите на Небесната Царица потекоха сълзи.

Настъпила 1917 г., която се оказала фатална за целия предишен строй на Русия. Закрити били духовните школи, университети били опустошени, изгонвали монаси и монахини от манастирите, национализирали църковното имущество, разрушавали храмове, осквернявали свети мощи и икони, усилвали се разприте и разделенията сред духовенството и всичко това сред усилващ се глад, студ, тиф и други бедствия.

Във връзка с оскверняването на св. мощи о. Алексий Мечев казва: „И светиите, като наши по-стари братя от любов и състрадание взимат върху себе си част от кръста и страдат заедно с нас."

Но въпреки трудностите, Мария Николаевна не спирала да посещава богослужението и сутрин, и вечер. Благословението на о. Алексий й било като щит и ограда и тя не се страхувала от нищо, въпреки ужасите, които се вършели по улиците на Москва. Крепката вяра в неговата молитва й давала безстрашие, а честата изповед и причастие – бодрост и покой.

1917 г. била за Мария Николаевна година на завършване на гимназията. Било й предложено да заеме учителско място по рисуване в съветско училище. Тя се съгласила, но скоро й било наредено да изнесе пред децата атеистическа лекция. Мария Николаевна решително отказала и напуснала училището. Постъпила в частно студио в Москва, където се занимавала с рисуване. Скоро, благодарение на свои познати, постъпила на работа като художник-график в Издателство „Енергия".

През 1923 г. отец Алексий завършил своя земен път. Цялата грижа за паството и храма той предал на своя син, йерея Сергий.

Отец Сергий наследил от баща си широкото пламенно сърце и дълбоката вяра. Той бил с богословско образование, всестранно развита личност, което му помогнало да привлече много интелектуалци и младежи, за които беседите му били като откровения. Той бил любител на древната иконопис, събирал икони и ги реставрирал с помощта на избрана група младежи.

Отец Сергий станал новият духовен отец на Мария Николаевна. Разбрал скоро нейния талант, той я благословил да учи иконопис при известния Василий Осипович Кириков.

Василий Кириков винаги говорел с трогателна топлота за Мария Николаевна, считал я за своя вярна и предана ученичка. Тя била за него човекът, на който можел всецяло да се довери и да разкаже всичко. В тогавашните сложни и трудни години това би-

ло голямо щастие.

По това време Мария Николаевна нарисувала копие на чудотворния образ на Владимирската Божия Майка.

През1928-1929 г. тя предприела пътуване по северните градове, желаейки да изучи древните фрески. Самата тя направила свои фрески в Новгород, Псков, Терапонтовския манастир. Тя трабвало да прояви твърдост на духа и мъжественост, за да изписва икони в храмове и манастири в период на войнстващ атеизъм.

Мария Николаевна осъзнавала нуждата от запазването и развитието на древната иконописна традиция. В писмо от 1930 г. Владимир Алексиевич Комаровский, един от почитателите на отец Сергий Мечев, му пише: „Сред членовете на вашето общество вие се стремите да възбудите интерес към това... да хвалите Бога в образи. Голямо постижение в това направление са работите на Мария Николаевна Соколова."

30-те и 40-те години за Мария Николаевна били време за набиране на знания и материали в областта на иконописта. Тя направила десетки различни копия на древни икони и от тях създавала творчески образци. Копирането за нея станало, от една страна, стъпало на познание, а от друга – вдъхновяващо творчество. Тя писала: „Иконографите са длъжни да се учат само чрез копиране на древни икони, в които невидимото е явено в достъпни за нас форми. Копиращият икона всестранно я опознава и неволно влиза в съприкосновение с този свят, който е заключен в нея. Постепенно човек започва да усеща реален този свят, узнава истинността на образа и неговото съдържание."

Тези години били за Мария период на творческо израстване като иконописец. А в същото време дълбокото съзерцание на иконата й помагало да влезе в молитвения мир на иконите.

През 1934 г. храмът „Св. Николай" бил затворен. Дотогава Мария Николаевна изпълнила 13 високохудожествени преработки в интериора му. Започнало преследване на енориашите от „Св. Николай" и духовенството. Много от миряните били репресирани, а отец Сергий бил заточен. Мария често го посещавала. Той благословил своите духовни чеда, които се нуждаели от духовна подкрепа, да се обръщат за съвет към нея.

През 1938 г. починала майката на Мария Николаевна, Лидия Петровна. След нейната смърт сестрата на Мария, Лидия Николаевна, напуснала Москва и се заселила в Сергиев Посад в землище, близо да Троицко-Сергиевата лавра, наречено Семхоз. А Мария Николаевна с благословението на о. Сергий отишла в Рябинск, където живеела майка Ксения – монахиня, към която се обръщали за съвет свещеници и известни архиереи. На Мария тя казала: „Марта и Мария, Марта и Мария." От думите й Мария Николаевна разбрала, че не трябва да остава в Москва, а да последва сестра си.

Още не били пренесли покъщнината си от столицата, когато започнала Втората световна война. Настъпило време на глад и мизерия. Много от родините им починали. Но Мария търпяла всичко и с Божия помощ продължила да ходи в Москва, да рисува икони и да работи в Издателство „Енергия".

В това време било невъзможно да се намерят дъски за икони. Ето защо тя рисувала на книжни листове и грундирани от двете страни платна. Това били миниатюрни икони, фино изработени, изобразяващи дванадесетте Господски празника и избрани светци.

Малката стаичка с един прозорец – килията на Мария Николаевна – била напоена с духовна молитва, мир и тишина. Всички, които я посещавали, се удивявали от благодатната духовна атмосфера. В ъгъла горяло кандило пред образа на Теодоровската Божия Майка от храма „Св. Николай". От времето на затварянето на храма и почти до самата кончина на Мария този образ се е съхранявал в нейната килия.

През 1946 г. станало знаменателно събитие, отново била отворена древната руска светиня – Троицко-Сергиевата лавра. Предстояло възраждането на обителта, която дотогава била в пълно запустение.

Трапезния и Покровския храм били превърнати в светлителни заведения. Избелените стени били изписани с червени лозунги. Мария Николаевна като художник-иконописец получила покана да отиде в Троицко-Сергиевата лавра. Така започнал основният период в нейния творчески живот. Едно от първите неща, с които се заела, било изписването на Серапионовата палата „Св. Сергий Радонежски" със сцени от житието на светеца. Работата била извършена през 1949 г. за два месеца -август и септември.

Постепенно Мария Николаевна събрала около себе си група младежи художници, за да й помагат. След изписването на Серапионовата палата Мария Николаевна започнала систематични занимания по иконопис със своите ученици. През 1955 г. под нейно ръководство групата от млади художници изписала братска празнична трапезария в лаврата. В същата година под нейно ръководство групата изографисала Покровския академичен храм. Дело на Мария Николаевна били иконите върху апсидната стена, също и изписаните върху стъкло образи на Възкресение и Покров на Божията Майка. За иконостаса, който бил от XVII век, тя изработила осем икони – за горния и средния ред, и за царските двери.

През 1957 г. в храма на лаврата били устроени два странични олтара в чест на св. Серафим Саровски и на св. Йоасаф, епископ Белгородски. Мария Николаевна изрисувала иконостасните им икони.

През 1958 г. тя организирала иконописен кръжок при Московската духовна академия. Студентите, които се занимавали в него, нямали никаква художествена подготовка. Учейки ги, тя постепенно създала своя програма и метод на обучение, направила нагледни учебни образци.

Един от учениците на Мария Николаевна, сега епископ Алипий, си спомня, че на една от лекциите й пред многочислена аудитория от студенти и семинаристи у него се появило желание да се присъедини към иконописния й кръжок.

„С първите лекции Мария Николаевна ни покори всичките. И благодарение на старанията и трудовете й в мене се откри в духовен смисъл православната икона. Всички бързаха за часовете по иконопис. Отначало рисувахме отделни детайли – одежди, лица и др. Когато всичко това беше усвоено, настъпи и самият трепетен момент, когато тя каза: „Ето ти вече можеш да рисуваш икони." В иконописната работилница имаше особена атмосфера. Тя беше духовен оазис. Мария Николаевна беше наша учителка не само по иконопис, но и по православно благочестие. Тя имаше богат духовен опит и помагаше на всички, които искаха съвет от нея. Когато пишехме семестриални съчинения, обръщахме се към Мария Николаевна, защото тя познаваше добре богословската литература. По време на занятия, докато ние рисувахме, тя четеше. В нейното шкафче винаги бяха книгите за подвижниците на благочестието през XVIII – XX век. Мария Николаевна беше за нас духовно прибежище."

От всички части на Русия приижждали нейни възпитаници и споделяли с нея своите радости и скърби. Мария Николаевна ръководела иконописната школа в продължение на 23 години.

През 1970 г. тя тайно приела монашеско постриження и получила името на света мъченица Юлиания.

За всеотдайния й труд Руската православна църква я награждава с ордена „Св. княз Владимир" – III и II степен, орден „Преп. Сергий Радонежски" и още три църковни медала. До последния ден от живота си тя се трудела неуморно.

Последният образ, който монахиня Юлиания рисувала, въпреки тежкото й здравословно състояние, бил на Св. Троица, разположен над входната врата на Троицко-Сергиевата лавра.

На 16 февруари 1981 г. монахиня Юлиания се преставила в Господа. Час преди смъртта си тя в пълно съзнание се причастила със Светите Христови Тайни.

Последованието на погребението било извършено в храма на преп. Сергий в Троицко-Сергиевата лавра от наместника на лаврата, архимандрит Иероним, в съслужение с много монаси и академичното духовенство.

Архимандрит Кирил, духовникът на лаврата и Академията, прочел разрешителната молитва над новопреставлената монахиня Юлиания.

Пръв се простил с покойната тогавашният Руски патриарх Пимен.

Монахиня Юлиания била погребана в гробището на селището Семхоз, където живяла със сестра си Лидия Петровна.

Монахиня Юлиания имала голям духовен авторитет. С кръжока си по иконопис тя допринесла много за възпитанието на младото поколение руски духовници. Болшинството съвременни иконописци в Русия са нейни ученици.

Монахиня Юлиания била не само иконограф, но и истинска християнка, живяла по Бога и отдала себе си на ближните за слава на Светата Животворяща и Неразделна Троица, Отец и Син и Свети Дух.

Вечна и блажена да бъде паметта й.

Йеромонах Поликарп ПЕТРОВ,
студент в Московската духовна академия,
Троицко-Сергиева лавра

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА 2000 г.

„Църковен вестник"		сп. „Духовна култура"	
1 година –	14,400 / 14,40 лв.	1 година –	6000 / 6,00 лв.
6 месеца –	7,200 / 7,20 лв.	6 месеца –	3000 / 3,00 лв.
3 месеца –	3600 / 3,60 лв.		
Цена на 1 брой –	400 / 0,40 лв.	Цена на 1 брой –	700 / 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1090
ул. „Оборище" №4
тел. 987-56-11; факс 989-76-00

Главен редактор
АНГЕЛ ВЕЛИЧКОВ

Ръкописи не се връщат.

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ
ТБ Биохим, клон Европа – София, пл. „Св. Неделя" № 19
банков код: 660 96 608, сметка: 1018147018

Сумите да се изпращат с пощенски запис или по банкова сметка, в които да се изписва точният адрес и пощенският код на получателя!

Напомняме, че „Църковен вестник" съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.